

# KISGRAFIKA



46. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”.

Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519.

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán, dr. Soós Imre

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár; e-mail: [kisgrafika@freemail.hu](mailto:kisgrafika@freemail.hu)



*Valentin Le Campion: Ősz. Famenstet, X2*

## TARTALOM

K. Z.: Moskál Tibor kiállításai 2006-2007

Arató Antal: Fery Antal közgyűjtemények részére készített kisgrafikái

Király Zoltán: Ex libris-kisgrafika kiállítás az Artotékában

Ürmös Péter: Szent László, a lovagkirály

Feledy Balázs: Látvány és jelkép. Vályi Csaba képzőművész

Soós Imre: Dr. Kováts Ferenc kiállítása

Soós Imre: Kisgrafikai kiállítás rekordhőségben

Bemutatkozik Szentessy László grafikus

HÍREK – LAPSZEMLE – PÁLYÁZAT – EGYESÜLETI HÍREK

## 2007/3

KÉSZÜLT A NEMZETI CIVIL ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL

## MOSKÁL TIBOR KIÁLLÍTÁSAI 2006–2007

Moskál Tibor tősgyökeres budafoki grafikusművész, hiszen ott született, ott eszmélt a világra, környezetére, a tájra és ott vált fogékonnyá a művészetekre. Művészetének egyik grafikai műfaját, a rézkarcot és a rézmetszést is a szintén budafoki nagy rézmetsző mestertől, *Kaveczky Zoltántól* tanulta meg, akinek tanítványa lehetett. Mint ismeretes, a Kisgrafika Barátok Körének majdnem a megalakulása óta tagja és egyik oszlopos ex libris készítő művésze, akinek a nevét és munkáit a gyűjtők nemcsak egész Európában, de a világ sok más táján is jól ismerik. A grafika sokféle műfajában alkot, a rajz és az alkalmazott grafikai eljárások mellett akvarellezik, sőt használ olykor kollázs-technikát is. Műveit eleinte főként szűkebb pátriájában, Budafokon és Budapesten mutatta be, majd országszerte, sőt külföldön is sok kiállítást rendezett.

Élete azonban úgy alakult, hogy már nyugdíjasként, családi okok miatt 1995-ben Békéscsabára költözött és végleg ott telepedett le. A helyváltogatás, a beilleszkedés első néhány nehéz esztendejében szinte semmit sem hallottunk róla, bár sejtettük, hogy az alkotómunkát nem hagyta abba, mivel egy-egy új ex libris időnként megjelent a K.B.K. Egyesület gyűjtőinek cserealkalmain.



*Moskál Tibor rézkarca (1992), C3*

Az utóbbi években több hírt kaptunk arról, hogy új otthonában, Békéscsabán is kezdik megismerni a nevét és művészetét. Több kamara-kiállítás megrendezésére kérték fel, hol a helyi Községi Házban, hol a csabai Tájházban vagy az Ifjúsági Kultúrközpontban. E tárlatok sikere és jó visszhangja azt eredményezte, hogy a művész hetvenötödik születésnapja alkalmából a csabai Munkácsi Mihály Múzeumban reprezentatív életmű-kiállításon mutatták be sokoldalú munkásságát, amelyet teljes két hónapon át látogathatott az érdeklődők serege.

Legutóbb a KISGRAFIKA 2006. évi 3. számában számoltunk be arról, hogy szülőhelye, Budafok is nagyszabású kiállításon mutatta be régebbi és legújabb műveit *HAZAJÖTTEM* címmel, a rendkívül korszerű és reprezentatív Dél-Budai Kulturális és Szabadidőközpont (KUSZA) galériájában.

Az elmúlt egy esztendőben ismét megsokasodtak Moskál Tibor találkozásai a közönséggel, mivel gyakoribbak a felkérések, hogy rendezzen újabb és újabb tárlatokat. Így Békéscsabán a *Pallasz Galéria* 2006 áprilisában mutatta be

*BARANGOLÁS A BALATON KÖRÜL* címmel linóleummetszet sorozatát, amely 1974-1978 között keletkezett, és néhány darabja meg is jelent napilapokban *A Balaton és környéke műemlékei* rovatban, vagy látható volt egy-egy kiállításon. A hús darabból álló sorozat teljes egészében (sőt néhány, a közelmúltban készült új metszettel kiegészítve) önállóan most került először a közönség elé. A megnyitón *Szalóczi Piroska* mondott meghitt hangulatú verset, majd *Herczeg Tamás* helyi költő nyitotta meg a tárlatot.

Ugyanebben a hónapban meghívták Moskál Tibort a szlovákiai Töketeresbe (Trebisov) műveinek a bemutatására. A nagyszerű adottságokkal rendelkező, korszerű művelődési házban bő válogatást láthatott a lelkes közönség a művész képgrafikáiból, nagyobb méretű rézkarcaiból, fa- és linóleummetszeteiből, néhány tablón pedig válogatott ex libriseiből. A tárlatnak jó visszhangja volt a szlovák sajtóban.

2006 októberében újból a régi, hazai környezet látta vendégül a művészt: Nagytétényben az úgynevezett Szelmann-házban – amely a helyi kulturális élet egyik legaktívabb helyszíne, ahol színházi előadásoktól kezdve kiállítások, ifjúsági és nyugdíjas klubok, különféle ünnepi rendezvények stb. zajlanak – állították ki azt a rendkívül színes és izgalmas kollázs-sorozatot, amit a grafika és természetes anyagok kombinációjából hozott létre. A bemutatón maga volt a tárlatvezető is, aki frappáns, részletes tájékoztatást nyújtott a látogatóknak a kollázs rejtelméről is.

A sikeres töketerebesi tárlatot követően a Békéscsabai Szlovák Önkormányzat és Kassa város kulturális együttműködése kapcsán rendezték meg 2007 márciusában Kassán, a VYCHODOSLOVENSKÉ MÚZEUMBAN Moskál Tibor válogatott alkotásainak kiállítását. Itt bővített válogatást mutatott be nagyobb méretű fa- és linómetszeteiből, rézkarcaiból, s néhány többféle eljárással készült színes rézkarcából. Ezek többnyire műemlék- vagy tájbrázolások, régi hangulatos utcarészletek, Balaton-környéki és Duna-parti horgász-csendéletek, elhagyott tanyák, nagy lombkoronás öreg fák stb. Két-három lapon ízelet ad ragyogó portrérajzoló képességéről is. Moskál Tibor hagyományörző, klasszikus stílusú ábrázoló művésze szép sikert aratott Kassán, utat talált az ottani közönség szívéhez is.

Végezetül arról a kamara-kiállításról kell még szólnunk, amely 2007. április 18-án nyílt meg Békéscsabán a Nemzeti-ségi Klubházban, a Békési úti Községi Házak szervezésében,



*Moskál Tibor fametszete (1976), X2*

s a házigazda, *Gyucháné Veres Krisztina* rendezésében. Itt a művész *UTAZÁS AIM ERDÉLYBEN* című rajz- és linómetszet sorozata szerepelt. Bár a grafikák az 1987 és 1991-es évek közötti időszakban keletkeztek, egy-egy lappal olykor még máig kiegészülnek. A teljes sorozat került ez alkalommal a közönség elé, bár egyes darabjai korábban már megjelentek több gyűjteményes kiállításon mint külföldön, mint idehaza. A megnyitón *Takácsné Olasz Irén*, a Békés Megyei Könyvtár munkatársa beszélt az alkotó grafikai művészetéről és méltatta művészi tömörítő erejét, kompozíció-teremtő képességét. *Orosz Sándor* csabai előadóművész versmondása tette még meghittebbé az alkalmat, Wass Albert: Üzenet haza c. költeményével. A szépen kivitelezett, négyoldalas meghívó

címlapján a linóleumba metszett magyarvalkói templom képe látható, hátsó oldalán pedig a művész portréja mellett pályaképek rövid, tömör összefoglalása olvasható. A kiállítás mottójaként a belső címlap W. Churchill egy mondását idézi: „*Abból élünk, amit kapunk, de az életet, amit adunk*”.

További sok sikert és még számos kiállítást kíván Moskál Tibornak, mint az Egyesület művész-doyenjének a Kisgrafika Barátok Köre valamennyi tagja: gyűjtői és alkotói.

K. Z.

## FERY ANTAL KÖZGYŰJTEMÉNYEK RÉSZÉRE KÉSZÍTETT KISGRAFIKÁI

A Fery Veronika által szerkesztett *Fery Antal élete és munkássága, alkotásainak jegyzéke* című kézikönyv ismertetésekor (Kisgrafika, 2006/2. sz.) írtam arról, hogy az ex librisek, alkalmi lapok tulajdonosaira utaló névmutatóban csak a személynevek szerepelnek, így a közgyűjtemények részére metszett lapok közül csak azok kereshetőek vissza, amelyek nevében személynév is előfordul. (Pl. Károlyi Mihály Országos Mezőgazdasági Könyvtár.) Mindenesetre az adattár ettől függetlenül kitűnő lehetőséget nyújt arra, hogy annak tételenkénti átnézésével azonosíthassuk a könyvtárak, múzeumok, iskolák s egyéb közgyűjtemények részére készített ex libriseket. Ezek száma (közéjük számítva a külföldi könyvtárak részére készültet is)



*Fery Antal fametszete (1973), X2*

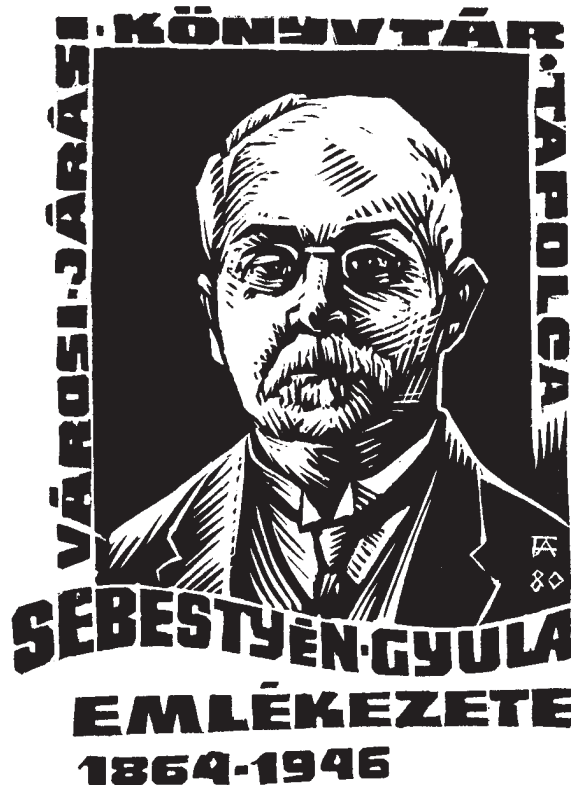
meghaladja a százat. Megemlítem, hogy ha nem is kifejezetten a könyvtárak részére készült lapok, de ide soroltam az ismert könyvtárosok, Pável Ágoston és Szabó Ervin portréját ábrázoló emléklapokat is, valamint Szigetiné Magyar Mária, a Somogyi Könyvtár egykori könyvtárosa részére készült ex librist, amely Fischof Ágotát (1895-1976), az első szegedi könyvtáros nőt ábrázolja. (Sajnos a leírásból ez a szövegrész hiányzik.)

A közkönyvtárak részére készített metszetek száma 85. Az elsőt már 1941-ben a MIOE (a Magyar Iparművészek Országos Egyesülete) Grafikai Szakosztálya részére készítette, az utolsót



*Fery Antal fametszete (1976), X2*

éppen 50 esztendő múlva, 1991-ben a FSZEK (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) Budapest Gyűjteménye részére. Ez a fametszet egyébként annak a sorozatnak a tagja, amely úgy jött létre, hogy Pesti László és Tarjányi Ferenc – elismerésre méltó mecénási szerepet is vállalva – ex libriseket rendeltek meg számos országos nagy könyvtár részére, majd azokat meg is küldték a könyvtáraknak. (Az eredeti dúcokról, Palásthy Lajos által készelt nyomtatva, s Keresztury Dezső kéziratos versének az aján-



*Fery Antal fametszete (1980), X2*

lásával, ezekből adott ki egy 14 metszetet tartalmazó mappát 70 számozott példányban a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár 1994-ben, néhány héttel a művész elhunya előtt, az ünnepi könyvhét tiszteletére.)

A közületi megrendelések terén egyébként az igazi áttörést az 1970-es évek jelentették Fery Antal számára. Ezekben az esztendőben már nemcsak a könyvbarátok, gyűjtők, hanem az intézmények körében is igen népszerűvé vált, reneszánszát élte az ex libris és az alkalmi kisgrafika. A jászberényi, a deveszeri, a sümegi, bicskei, komáromi, ajkai stb. könyvtárak rendszeresen szerveztek exlibris-bemutatókat, s Fery Antal részükre készített könyvjegyeit is cserélve kisebb gyűjteményeket is létrehozott. Ha jól számoltam, legtöbb (14) kisgrafika a tapolcai könyvtár részére készült: a város jeles szülöttjeihez vagy valamilyen jeles évfordulóhoz (Arany János, Kodály Zoltán születése) kapcsolódó portré ex librisek között találhatunk külön a könyvtár zenei részlege, a helyismereti gyűjteménye részére készült könyvjegyeket is. A jászberényi könyvtár számára 9 kisgrafika készült: többnyire helyi vonatkozású motívumokkal (Lehel kürtje, Petőfi-portré, valamint a városban született, Székely Mihályt idéző emléklap stb.). Az 1975-ben szervezett helyi olvasási program résztvevői is az ő alkalmi lapját kapták ajándékba, majd a két év múlva szervezett újabb könyvnépszerűsítő akcióban való részvételre az ADD TOVÁBB – KÖNYVSTAFÉTA! című grafikája biztatta az olvasókat. A Verseyhy Ferenc Megyei Könyvtár is – 8 metszetet rendeltek tőle – jól használta fel propagandamunkájában Fery Antal kisgrafikáit: a könyvhét országos, majd megyei megnyitójára rendeltek tőle emléklapokat, akár a mezőtúri könyvtár. A komáromi könyvtár alapításának 25. évfordulójára készített emléklapot, egyet külön a gyerekek részére is IFJÚ OLVASÓNAK – A KOMÁROMI JÓKAI MÓR VÁROSI – JÁRÁSI KÖNYVTÁR felirattal, amely szintén a könyvtár névadóját, Jókai Mórt ábrázolja.

A különböző művelődési házak, iskolák részére készített lapok mellett említésre méltó a múzeumok részére metszett 17 grafika. Közülük legtöbb a szerencsi Zemplén Múzeum részére készült: többnyire a Rákóczi-várat, a református templomot, Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos portréját ábrázoló Fery Antal lapok szülővárosához való meghitt kötöttségét is jelzik. Több metszetet készített még a vajai Vay Ádám Múzeum részére is, Vay Ádám, Thököly Imre, Ráday Pál arcképeit idézve fel azokon, de a múzeum az 1979. évi nemzetközi gyermekév alkal-

mából rendelt tőle egy, az intézmény fiatal látogatóinak szánt emléklapot is.

Rövid szemlénk Fery Antal kisgrafikai munkásságának csak egy sajátos – a közgyűjtemények népszerűsítését is szolgáló – vonulatára kívánta felhívni a figyelmet. És arra is, hogy a Fery Veronika által összeállított új alkotásjegyzék alapján – ezúttal nem a megrendelőket, hanem az egyes kisgrafikák leírásait tanulmányozva – ki-ki összeállíthatja az érdeklődésére számot tartó (pl. virágos motívumokat, hangszereket, műemlékeket ábrázoló) metszetek jegyzékét.

*Arató Antal*

## EX LIBRIS – KISGRAFIKA JUBILEUMI KIÁLLÍTÁS A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR KÖBÁNYAI ARTOTÉKÁJÁBAN

A Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület (röviden: K.B.K.) egy régi, a második világháború előtti hasonló egyesület utódaként 1959-ben alakult meg Budapesten és mind a mai napig épületesen működik, saját folyóiratot ad ki KISGRAFIKA címmel. Tagjai neves, ismert grafikusművészek, exlibris-gyűjtők és grafikakedvelő támogatók, valamint sok, nemcsak magyarországi, hanem külföldi közművelődési intézmény is. Az exlibris- és grafikagyűjtés hazai népszerűségének a csúcán, az 1960-as, 1970-es években volt idő, amikor a tagok létszáma megközelítette az ezer főt, mivel több fiókegyesület is alakult vidéki városainkban, így pl. Szegeden, Debrecenben, Pécsen, Ajkán, Cegléden stb.

Egyesületünk azzal ünnepelte meg fennállásának *negyvenötödik* évfordulóját, hogy grafikusművészeinek legújabb alkotásából emlékmappát adott ki, valamint exlibris-kiállítást rendezett az egyesületi tagok (grafikusok és gyűjtők) munkáiból, illetve gyűjteményeiből. Ez a tárlat került bemutatásra – vándorkiállításaként – több helyen és alkalommal, és most itt, a Kőbányai Könyvtár Artotékájában látható. A megnyitó beszédet Király Zoltán, egyesületünk tagja tartotta, amelyet az alábbiakban közlünk:

Tisztelt Vendégeink!

A Fővárosi Könyvtár Kőbányai ARTOTÉKÁJÁT méltán nevezhetjük a grafikai művészet jól ismert budapesti otthonának, s nem csupán azért, mert több mint kétezer darabos grafika-gyűjteménye immár több mint két évtizede szolgálja a műfaj kedvelőinek esztétikai nevelését, ízlésének fejlesztését,



*Fery Antal fametszete (1989), X2*



*Kékési László linómetszete (1989), X3*

hanem azért is, mert rendszeresen helyet ad a mai magyar grafikusoknak, hogy bemutathassák újabb és újabb alkotásaikat, a különféle – olykor a klasszikus hagyományokat követő, olykor a teljesen modern vagy egyéni témákat, technikákat, eljárásokat alkalmazó – grafikai műfajokat.



Kékesi László linómetszete (1992), X3

Öröm számunkra a mai kiállítás, mivel e nagy múltú kulturális egyesület, a K.B.K. jubileumáról emlékezünk meg. De mielőtt egyesületünkről mondanék néhány érdekesebb adalékot, hadd ismertessem egészen tömören a műfajt, amelyet a kiállított tablókön látható művek reprezentálnak.

A grafikai műfajok egyik jelentős, népszerű ága az úgynevezett kisgrafika. Legfőbb ismertetőjegye talán az, hogy a rajzok mérete lehetőleg nem nagyobb 15×15 centiméternél, alsó határa viszont nem nagyon határozható meg. Gyűjteményem egyik érdekessége például *Dániel Viktornak* az a rézkarc-sorozata, amelyeken a rézlemezekbe karcolt és arról nyomtatott képek mérete 5×5 és 6×10 milliméter között mozog. Csak nagytőlencse alatt látható, hogy szerepel rajtuk egy-egy grafika (pl. templom, hajó, madár, virág stb.), a megrendelő neve és az „ex libris” felirat. Ezeket „mini ex libris”-eknek nevezzük. Ezzel már azt is jeleztem, hogy a kisgrafika műfaját is több, pontosabban három csoportra lehet osztani.

1. *Képgrafika*: bármilyen témájú rajzot tartalmazhat, szöveg nélkül.

2. *Alkalmi grafika*: készítője vagy készítettője rajzos és szöveges megemlékezése valamilyen eseményről, évfordulóról, neves személyiségről; vagy jókívánságait küldi ünnepi alkalomra, családi ünnepekre stb.

3. *Ex libris*: úgynevezett „könyvjegy” vagy „könyvtulajdon-jegy”, eleinte csupán valakinek a könyvtári könyveibe került beragasztásra, jelezve, hogy kié a könyv. Később művészi kompozíciói folytán önálló műfajjá és gyűjtési területté vált. E grafikákon már szerepel a megrendelő (vagy tulajdonos) neve és az „ex libris” szöveg.

Könyvek jelölésére az 1500-as évek elejétől kezdik használni, Dürer Albert is készített ilyen fametszetet. A XIX. század végén lett divat a saját ex librisek mellett gyűjteni a másokét is. Ez a műfaj rendkívüli gazdagodását eredményezte. A legváltozatosabb témákkal egy időben megjelentek rajtuk a művészek stílusjegyei, a megrendelők kívánságai és óhajai miatt pedig egyéni ízléseket is tükröztek, vagyis egyedi jellemzőket is hordoztak. Az ex librisek gyűjtése olyan nemes szenvedéllyé vált, hogy például a neves botanikus tudós, Dr. Soó Rezső professzor

közel 80 ezer darabból álló gyűjteménye nagyságrendben a világon a harmadik helyen áll.

Miben rejlik az ex libris varázsa? Elsősorban abban, hogy többnyire grafikai sokszorosító eljárásokkal készülő eredeti műalkotás, amely tehát lehet fametszet, linóleummetszet, rézkarc, rézmetszet, kőrajz, és egyéb hasonló vegyes eljárás. A művész rajzolja, majd metszi, vési vagy maratja a dúcokat, kézzel nyomtatja és ellátja saját kézjegyével a nyomtatokat. Másodsorban könnyen hozzáférhető, sokkal kevesebbe kerülnek, mint a festmények, kisebb a helyigényük, mégis magas szintű művészi színvonalat képviselnek, hiszen többnyire kiváló grafikusművészek készítik a könyvjegyeket. Felvetődhet a gondolat, hogy talán a grafika egyik legnehezebb, s ezért hálátlan ága, hiszen tenyérenyi helyen, kis területen kell pontosan, precízen megtervezett kompozíciót, részletgazdag rajzot, mesteri fényárnyék hatást teremteni. Nyugodtan állíthatjuk, hogy az ex libris-művészet tele van apró remekművekkel; témáiban talán a leggyorsabban követi az élet jelenségeit, a mindennapi eseményeket, a társadalmi, tudományos és művészeti eredményeket. Mindez magyarázza, hogy a nyugat- és kelet-európai országokban egyaránt új reneszánszát éli és ismét nagyon népszerű, erősen fejlődő műfaj az ex libris.

Ez a kiállítás a mai magyar ex librisről nyújt körképet azzal, hogy 15 mai grafikusművészt mutat be, külön-külön tablókön, bár korántsem a teljesség igényével, sem mennyiségben, sem létszámban, hiszen legalább még kétszer ennyien alkotnak e műfajban. Újdonságként 2-2 tablón, tehát összesen hat gyűjteményi lapon három aktív ex libris-gyűjtőnk: *Szász Sándorné, dr. Mayer József* és *Palásthy Lajos* gyűjteményéből, különböző mesterek által a saját nevükre készült lapokból is nyújt kisebb válogatást a tárlat.



Németh Nándor (tusrajzról készült klisé, 1965), P7

A hagyományos grafikai technikákat alkalmazó mesterek között van többnyire csak fa- és linómetszetet készítő művész (Imets László, Imre Lajos, Tavaszi Noémi, Varga Edit), van csak rézkarcot vagy rézmetszetet bemutató alkotó (Budai Tibor, Olexa József stb.) s többen, akik mind a magasnyomó, mind a mélynyomó eljárásokat használják, esetleg vegyes technikákat és színes eljárásokat is alkalmaznak. Újdonság, amit ki kell emelnünk: a modern technikai eljárások elterjedése a műfajban. Ezek közül leggyakoribb a számítógépes technika, amiről Ürmös Péter grafikusművésznünk a katalógusban azt írja: „A változó korszellemnek és informatikai forradalomnak a tükrében nem meglepő, hogy itt is láthatók már a számítógépes grafikák. Ezek valójában még a hagyományos tervezésű grafikák



Fery Antal fametszete (1977), X2/X3

képi feldolgozásai, de nincs messze az idő, amikor önálló, szuverén műfajként jelennek meg majd a külföldi példák mintájára. Ebből a szempontból jelképes lehet, hogy mindez az új évezred első olyan átfogó kisgrafikai seregszemléje, amelyet a K.B.K. szervezett.”

Ez új technikának a képviselői tárlatunkon Kerékgyártó László, Réti András és Varga Péter.

Nem sorolom itt fel újra az összes résztvevő művész nevét, de a lokálpatriotizmus jegyében azért külön meg kell említenünk Kőhegyi Gyulát, aki kőbányai illetőségű grafikus, éppen ezért az ő munkáinak a tablója nyitja a kiállítást.

Végezetül megköszönjük a művek válogatásának és elrendezésének igényes munkáját Kerékgyártó László és Ürmös Péter művészeinknek, valamint az ARTOTÉKA részéről a tárlat „háziasszonyának”, Vazinai Máriaának a nagyszerű szervezést és kivitelezést.

*Király Zoltán*

## SZENT LÁSZLÓ, A LOVAGKIRÁLY

A Szent László napok keretében most megnyíló kisgrafikai kiállítás a Kőbányai Szabó Ervin Könyvtár keretében működő ARTOTÉKA és a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület együttműködése révén valósult meg. A kiírás szerint nem csupán könyvjeggyel, hanem más kisgrafikai alkotással (így alkalmi vagy „in memoriam” lappal, kép- illetve szabadgrafikával) is lehetett nevezni. Technikai megkötések a nemzetközi pályázatokhoz megegyező módon történtek, azokhoz hasonlóan szabadon lehetett választani a klasszikus sokszorosító eljárásoktól a számítógépes grafikáig bármelyiket.

Annak ellenére, hogy az anyagi feltételek a beérkezett munkák díjazását illetően nem álltak rendelkezésre, felhívásunk mégis visszhangra talált, és most ennek eredményét szemlélhetjük a falakon. Itt kell megköszönnünk a rendezőknek és az egyesület tagságának (Krajcsi Tibornénak, Skornnyák Ferencnének, Szász Sándornénak és Palásthy Lajosnak) a szíves közreműködést, hiszen a gyűjtőtársak segítettek kiállítani lapokat olyan egykori művészeinktől, akik valamikor a zászlóvivői voltak az egyesületnek.

Fery Antal a legkiválóbb fametszőink egyike, aki életében illetve később sem kapta meg a neki járó elismerést a művészeti élet arra hivatott szakemberei részéről. Az itt bemutatott lapjain megcsodálhatjuk kiváló jellemábrázoló karakterérzékét.

Kékesi László egyaránt nagymestere volt a grafikai és festőtechnikáknak egyaránt. A most látható kisméretű Szent László ábrázolás visszatért ide, hiszen egykor az ARTOTÉKA-ban megrendezett kiállításának a meghívóján szerepelt.

Németh Nándor bravúros rajztudásáról tanúskodnak a grafikai. Megjegyzendő, hogy a munkái újra reneszánszokat élík, hiszen sok esetben fedezik fel plakát- és borítóterveit, és használják fel újabb kiadásoknál.

Mielőtt tovább folytatnánk a művészek bemutatását, néhány értékelő megjegyzést előre kell bocsátanunk. Az ezredforduló követően ez már (a békési és szegedi után) a harmadik egyesületi kiállítási felhívás, amely a határon túli magyar alkotókat is mozgósította, így tette nemzetközivé rendezvényeinket. Valamilyen kommunikációs hiba folytán ez az erdélyi művészek esetében most nem történt meg, őket mindenképpen hiányoljuk.

Bár a témaválasztás apropóját a kőbányai kulturális életben fontos szerepet betöltő Szent László napok rendezvénysorozat adta, szent királyunk (1046–1094) a magyar történelem egyik legkiválóbb országépítő uralkodója (aki nevéhez fűződik a középkori magyar állam megszilárdítása), minden korban tisztelettel és megbecsüléssel ábrázolt alakja volt a művelődéstörténetünknek. Így az egyes források a Kolozsvári testvérek idősebbikjének, Mártonnak tulajdonítják a Győrben őrzött Szent László ereklyetartó hermáját, ami mostani kiállításunk vezérmotívumává vált. Már életében legendák sora kísérte, szentté avatása után imádságos énekek segítettek megőrizni közmegbecsülését és emlékét. Ez Varga Péter által briliáns kalligráfiával megírt és megrajzolt lapján látható. Az írott szöveg és a



Németh Nándor (tusrajzról készült klisé, 1966), P7



Németh Nándor (tusrajzról készült klisé, 1964), P7

rajzolt kép egységét számítógépes segítséggel hozta létre. Másik grafikája a sokoldalú Jaschik Álmos képzőművész emlékére készült, akit megint csak mélyen alulértékelt kora és korunk szakmai közvéleménye.

Itt kell felhívni a figyelmet a komputergrafika lehetőségeinek széles tárházára. Alkalmazásának mértéke eddigi egyéletes kiállításunk mindegyikét felülmúlja. Ez sok esetben jelent előnyt, de sok hátránnyal is járhat. Jelen esetben egyik előnyét egy szempillantás alatt felmérhetjük, a szokásos kisgrafikai kiállításaink monokromitása helyett határozottan színesedik a munkák kolorisztikája, és szerencsére mindegyik alkotó visszafogottan, de más-más módon használja a technika adta „effekteket” közül a legmegfelelőbbet. Másik kétségkívül előnye a hagyományos eljárásokkal szemben a hallatlanul szabatos tipográfia. Kerékgyártó László (sok eddigi kiállításunk lelkes közreműködője) és ifjabb Kerékgyártó László grafikáin felmérhetjük a számítógépes grafika lehetőségeit (például a lapdúc metszet hatást keltő megoldástól a rafinált képszerkesztésig), amelynél gondolhatunk középkori lovagi vagy templomi zászlóra, de egy modern kiadvány címlapjára is.



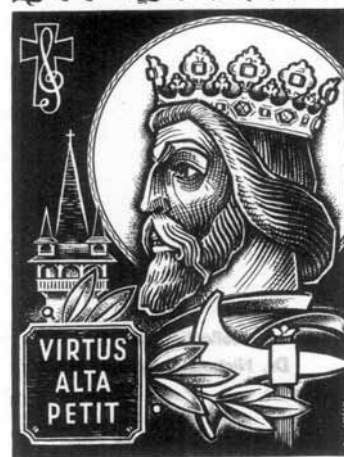
Németh Nándor, 1964  
(tusrajzról készült klisé), P7

Havasi Tamás sok külföldi kiállításon szerzett elismerést számítógépes grafikáival. Mindkét lapján festőien, középkori arany háttérre emlékeztetően emeli mennyei szférákba lovagkirályunk alakját. Kurcsis László művein a herma archaizált rajzolata két változatban jelenik meg. Az ötletes REXLIBRIS feliratozás mindkettőnél a kiemelt felső részen, a korona illetve a fejléc elemeként olvasható. Réti András ihletette meg legjobban a téma, hiszen három változatot küldött, két számítógépes és egy linómetszetű ex librist. Ő is már sok esetben öregbítette a magyar könyvjegyművészet hírnevét külföldön. Míg az első két esetben

festői színhatásokkal kiemelt fény- és színnyalábokban jelenik meg Szent László alakja, addig a linómetszet izesen kifaragott grafikája a Legendáriumból ábrázolja a vízfakasztás történetét.

Réti András harmadik lapjával visszatértünk a hagyományos sokszorosító eljárásokhoz, azon belül a magasnyomású lapokhoz, mivel ezek vannak többségben. Salamon Árpád (Szlovénia) részvételével nemzetközivé vált kiállításunk. Összegező módon faragta monumentálissá lovagkirályunk alakját. A kiállítás kezdő és záró lapjaként láthatjuk az ő műveit. Csiby Mihály nagyobb méretű linómetszetén Szent László életéből vett jelenetek veszik körbe a jól ismert herma alakot, de látunk egy szabadabban megformázott királyfejet is egy kisméretű lapján. Hasonlóképpen Kőhegyi Gyula is eltávolodott a megszokott ereklyetartó motívumtól, ahogy fába metszette szent királyunk arcát. Ugyanazon monda, „Szent László köpénzei”-nek feldolgozásával találkozunk Csiby Mihály és Sajtós Gyula lapjain, persze a maguk stílárius különbségeivel.

EX LIBRIS



László Pokorny

Németh Nándor (tusrajzról készült klisé, 1958), P7

Az előbbinek finom rajzolata, az utóbbinak érzékeny metszőtechnika a jellemzője. Sajtós Gyulát a tordai hasadékhoz fűződő monda is megihlette, annyira, hogy több változatot készített hozzá. Vályi Csaba és Szepessy Béla két teljesen eltérő indíttatású és metszsmódú linómetszete került egy tablóra, a linómetszés lehetőségeit bemutatandó céllal. Vályi Csabánál a templomépítő király alakja Varga Péteréhez hasonló kompozíciós elrendezésben (itt szép betűmetszéssel kiegészítve) jelenik meg, hagyományos középkori felfogás szerint kezében tartva a nagyváradi székesegyház modelljét. Szepessy Béla ezzel szemben kis részletformák hálójába „szöve” jeleníti meg a király alakját, de ahogy közelebből szemrevételezzük, sok-sok apró szépséget fedezünk fel a véletlenszerű formák szövevényében.

Végezetül, de nem utolsósorban említjük a két rézkarc lap alkotóját, Kőhegyi Gyulát és Nagy László Lázárt. Náluk a mélynyomású eljárásoknál jól érzékelhető rajztechnikai különbségek adják az összehasonlítás alapját. Nagy László Lázár lapján erős a vonalháló tónuskontrasztja, a háttér felé halványuló perspektivikus szabályok szerint. Ezzel ellentétben Kőhegyi Gyulánál azonos hangsúlyú motívumok egymásba való „áttünését” figyelhetjük meg.

Ürmös Péter

## LÁTVÁNY ÉS JELKÉP VÁLYI CSABA KÉPZŐMŰVÉSZ MUNKÁSSÁGÁRÓL

2005. szeptember 8-a számomra, de talán Vályi Csaba számára is fontos nap volt. Az akkor 68 éves művész első önálló kiállítását nyitottuk meg az Artotékában, a Fővárosi Szabó



Vályi Csaba linómetszete (2006), X3

Ervin Könyvtár kőbányai könyvtárában. Öröm volt a kiállítás és a látott kollekciónak, melynek alapján egyértelműen biztatók voltak szavam: csinálni kell és ki kell állítani! Már akkor meglepődöttünk, hogy Vályi Csaba miért csak ekkor rendezte első önálló kiállítását, hiszen igen igényes kollekciónak láttunk. A válasz az volt a művész részéről, hogy ennek oka talán egyfajta szemérmességből eredt, tegyük hozzá azonnal: túlzott szerénységből... Pedig Vályi Csaba munkássága nem ismeretlen szakmai berkekben. Harmincöt évig volt rajz-művészettörténet tanár, az utolsó hét évében a Fazekas Mihály Gyakorló Gimnáziumban. Sok kollektív kiállításon vett részt, tagja lett az ambiciózusán indult ARTÓR csoportnak, melynek motorja Sipos Endre volt, s a tagok között találjuk Bakonyi Mihályt és Nagy Nándort is.

Nos 2005 után a művész már rendezett egy-két kisebb önálló kiállítást, s ez év május végén a XV. kerületi Művelődési Központ Csokonai Művelődési Háza adott teret önálló bemutatkozásának. S ez ismét örömet okozott. Szakmait, emberit egyaránt.

Vályi Csaba pályáján nincsenek nagy kitérők. Igazi budai polgár, most is ott lakik és dolgozik, ahol született, ősbudai tehát, aki a legendás Toldi Gimnáziumba járt. A Tövis utcai templom Molnár C. Pál által készített munkája már korán nagy hatással volt rá. A szintén igen színvonalasan működő Dési Huber István Képzőművészeti Körben készült a Főiskolára,

ahol Gráber Margit és Fenyő A. Endre volt tanára. A Magyar Képzőművészeti Főiskolának 1956 és 1961 között volt hallgatója. Az első két évben Kmetty János, majd Hincz Gyula volt a mestere, s az utolsó évben Domanovszky Endre. Hármójuk közül Kmetty állt legközelebb hozzá (nem ő az egyedüli véleményével ebben a generációban!). Apropos generáció! Művésznünk egy évfolyamba járt Veress Sándor Lászlóval, Wágner Jánossal, Szabó Bélával, Novák Andrással és talán első helyen kellett volna említenünk: Kőhegyi Gyulával, akivel barátsága azóta is töretlenül folyamatos. Kmetty János, amikor Vályi Csaba évjáratával foglalkozott, már idős mesternek számított – közel a hetvenhez –, de kubisztikus, rendszert és rendet teremtő festészete, pedagógiai hitvallása erős hatással volt növendékeire, illetve fontos szakmai alapokat biztosított.

Vályi Csaba legutóbbi kiállításán is feltűnő volt az a szemléleti és technikai változatosság, sokszínűség, melyben nagy és átfogó fordulatok nincsenek, de egy folyamatos, lassú és kitartó szakmai építkezés nyomai és jelei annál inkább. Vályi igen széles szakmai ismeretanyaggal rendelkezik. Készít és kiállít rézkarcot, linómetszetet, akvarellt, olajképet, de ismerjük tűzzománcait és intarziáit is... Egy művészeti ezermester tehát, aki nem kanonizált magára egy stílust és egy technikát sem! Azonnal feltűnő tehát kiállítása és kollekciónak kapcsán gazdag alkalmazókészsége technikában és művészi felfogásban egyaránt. Stílusa, felfogása alapvetően realista, ám mindez személyes szürrealista, romantikus elemekkel dúsul. Kollekciónak így mindig egy-egyenesnek is tűnik, s ugyanakkor változatos.

Kiállításán fő helyen dombornyomatokat láttunk, mezzotinto technikával. Tudjuk, hogy ez a grafikai technika a savnél-



Vályi Csaba linómetszete (2007), X3



Vályi Csaba linómetszete (2006), X3

küli módszerek egyike, melynek során a felületet jellemzően fogazott vassal, himbavassal borzolják fel. Innen kapta e módszer magyar nevét: a borzolást. Jellemzően igen festői felületek állíthatók így elő. Vályi Csaba e munkáiban háromféle módozatot egyesít. Alkalmazza a hidegtűt, mellyel rajzos hatásokat ér el, a jelzett mezzotintót, mellyel festőbb lesz a látvány és különböző kivágott felületekkel mindezt egyesíti dombornyomással. Sorozata különleges hatással van a nézőre, melyben természeti benyomásokból kiemelkedve születnek meg különleges munkái. Művein egy sajátos konstruktív és organikus formavilágot egyesít. Kiállításán láttunk úgynevezett síkplasztikákat is.

Kiállításán fontos helyet foglaltak el szakrális vonatkozású művei (Veronika kendője, Szent László király és a Szent Erzsébet ábrázolása).

A művész igen érti és kedvvel műveli a linómetszést. Kiállítására szakmai újdonsága volt, hogy bemutatott ex libriseket, melyek újonnan készültek. Kiemelkedik sorukból a Gruber

Béla életművét, személyét megidéző munka (akihez személyes emlékek is kötik) és Alföldy Jenő irodalomtörténész személye kapcsán készült műve. Itt jegyezzük meg, hogy egy immár életművében klasszikusnak számító munkája, katedrális (1971-ben készült) felkeltette a jeles irodalomtörténész és kritikus figyelmét és legutóbbi könyve borítóképe lett ebből a műből.

Ex librisek további készítésére biztatjuk is a művészt. Jól érti a technikát, képes megragadni egy-egy személy életművének, tulajdonságainak, karakterének lényegét, melyekből aztán összetett hatású grafikák szülehetnek.

A művész készít festményeket, dolgozik akvarellal. E műveiben is feltűnik szemléleti gazdagsága, néhol az elvontság felé halad, néha viszont szinte hiperrealista törekvéseket képvisel.

Előljáróban említettük, hogy Vályihoz közel állt Kmetty János tanári személyisége, akire jellemző volt a természetszemlélet és egy sajátos korszerűség együttese. Ez jelentősen befolyásolta művészi pályáját is, olyannyira, hogy Vályi Csaba végső soron Kmetty növendéknek tartható. Művészi világa rendezett, de nem túlracionalizált, akinél a pontos kompozíció a művészi alkotómunka fontos része. Épp Kmetty János írta le gondolatai között, hogy „A tematika: eszmei és formai egyensúly”. Nos, ez az iniciativa érezhető Vályi Csaba munkásságában is, akinél valóban az eszmei és formai kérdések egyensúlyban vannak, s ezzel adja meg mondandója súlyát. A művésznél fontos a jelképpalkalmazás és ugyanakkor a természetközelség is. Ha ábrázol, akkor is mindig túllép a látvány közvetlenségén. Igazi humanista attitűd vezérli, egy igen sajátos emelkedett művészetszemély. Művészetében több a konzonancia, az egybeesés, az arány, a kiegyensúlyozottság, mint a disszonancia.

Szakmai és emberi öröm, hogy Vályi Csaba önállóan is kiállító művész lett, s most, amikor 70 évesen is köszönhetjük őt, egy emelkedő pályáiv tanúi vagyunk.

*Feledy Balázs*

## DR. KOVÁTS FERENC KIÁLLÍTÁSA

Dr. Kováts Ferenc tudógyógyász karikatúráiból nyílt kiállítás június 6-án Budán, a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum dísztermében. A Kossuth-díjas orvos halálának 10. évfordulója alkalmából rendezett tárlaton a nyilvánosság előtt eddig nem szerepelt, az orvoskollégákról készített alkotásait láthatta a közönség. A meghívón stílszerűen „Huncut Tüdész”-nek nevezett

doktor, kandidátus, több külföldi tudományos egyesület tagja egykor a Kisgrafika Barátok Körének is tagja volt és ex librisei megbecsült darabjai számos honi gyűjteménynek. Grafikus munkásságát 1996/1. számunkban bővebben ismertettük. Tíz évvel ezelőtt történt elhunytának hírére és személyiségének méltatását az 1997/4. számunk tartalmazta.

Az Antall József néhai miniszterelnökünk által egykor vezetett intézmény két tagas termének falain ízléses elrendezésben sorakoztak a neves anatómus színes



Vályi Csaba linómetszete (2006), X3/2



dr. Kovács Ferenc fametszete, X2

karikatúrái. A lapok főként orvos-barátait ábrázolják, de a hatalmas sorozatban a külföldi orvoskongresszusok résztvevőinek villanásszerű portréi is szerepelnek. Így a múzeumi helyszín szellemiségének megfelelően a tárlaton a látogató a kor orvos-elitjének teljes képcsarnokát tekinthette át. Az orvos-művész



dr. Kovács Ferenc fametszete (1964), X2

néhány plasztikája is szerepelt az Apród utcai kiállításon. Közülük kiemelkedik az édesapjáról, ugyancsak neves orvosról készült bronz domborműve, teljessé téve ezzel az alkotó sokoldalúságáról, kivételes tehetségéről kapott képet.

Soós Imre

## KISGRAFIKAI KIÁLLÍTÁS REKORDHŐSÉGBEN

Ebben az esztendőben július huszadika volt az év és egyben az elmúlt évtizedek legmelegebb napja. Egy alföldi városunkban 41,9 Celsius fokot mutatott a hőmérő. Az országos melegrekordtól a főváros lakói is szenvedtek. A felforrósodott járda a cipő talpán keresztül is égetett. Délutánra az utcák elnépteledtek, csupán a Rolling Stones koncert hallgatósága gyülekezett, árnyékot keresve a Népstadion bejáratánál.

Ilyen körülmények között került sor a Nemzeti Tankönyvkiadónál a KBK újabb kisgrafikai kiállításának megnyitására. A stadionok negyedében lévő épület hangulatos aulájában kellemes hűvösség és üdítőitalokkal teli asztalok fogadták az érkezőket, akiknek száma – a pokoli hőség miatt – nem dönthetett rekordot.

A házigazda-intézmény képviselőjében *Boldizsár Gizella* köszöntötte a megjelenteket, akik ezt követően a Máté János Kamarakórus énekszámát hallgathatták meg. A Budapesti Református Kántorképző kis kórusa percek alatt emelkedett hangulatot teremtett. *Király Zoltán* költő, műfordító, lapunk főszerkesztője megnyitó beszédében az ex librist, mint műfajt ismertette, áttekintve annak közel fél évezredes történetét. Szerinte a könyvjegy varázsa elsősorban abban rejlik, hogy sokszorosíthatósága ellenére eredeti műalkotás. Könnyebben hozzáférhető, mint az olajfestmény, kiváló grafikusművészek is készítik, így magas művészi értéket képvisel. Tenyéryni felületén gyorsan tudja követni az élet jelenségeit. Mindennek tudható be, hogy az ex libris Európában reneszánszát éli.

Király Zoltán megnyitójában név szerint is felsorolta a könyvjegy különböző technikáit alkalmazó, kiállításunkon is szereplő művészeinket. Idézte *Ürmös Péter* egyik írását, melyben a művész a mostani kiállításon is képviselt számítógépes grafikákat az új évezred forradalmi jelenségeként értékelte.

Megnyitóbeszéde végén köszönetét fejezte ki a műveknek otthont adó Tankönyvkiadónak és a kamarakórus tagjainak, akik búcsúzóul két további remeklésükkel tették emlékezetessé a jól sikerült ünnepélyt.

Az utókor számára megjegyezzük, hogy a tárlat tablóján az alábbi, névsor szerint említett művészek alkotásai szerepeltek: *Budai Tibor, Imets László, Imre Lajos, Ivanyos Sándor, Kerégyártó László, Köhegyi Gyula, Olexa József, Réti András, Sajtos Gyula, Salamon Árpád, Takács Gábor, Tavasz Noémi, Ürmös Péter, Varga Edit, Varga Péter*. Két-két tablóval neves gyűjtőink is képviseltették magukat.

Az ezeken látott könyvjegyek Szász Sándorné, dr. Mayer József és Palásthy Lajos ízlését dicsérik.

A kiállítás megrendezéséért köszönet illeti Kerékgyártó László, Köhegyi Gyula és Varga Péter művészeket, valamint fáradhatatlan gyűjtőnket, Harmath Gábor urat.

Soós Imre

## BEMUTATKOZIK: SZENTESSY LÁSZLÓ GRAFIKUS

Esztergomban születtem 1938. augusztus 16-án.

Művészeti tanulmányaimat szabadiskolákban kezdtem. Első mesterem nagybátyám, Kardos Brúnó festőművész volt. Az egri Tanárképző Főiskolán földrajz-rajz diplomát szereztem 1975-ben. További tanulmányok a Magyar Képzőművészeti Főiskolán és a pécsi Janus Pannonius Egyetemen. Neszmélyen kezdtem tanítani, majd a tatai Eötvös József Gimnáziumban. Jelenleg is itt tanítok nyugdíjasként, rajzot és művészettörténetet.



Szentessy László

Esztergomban a  
Művészeti tanulm  
kezdttem. Első m  
Brúnó festőművész.  
Főiskolán földrajz.  
További tanulmányot  
Főiskolán és a péci.

Neszmélyen kezdtem tanítani, majd a tatai  
Jelenleg is itt tanítok nyugdíjasként, rajzot és  
A Komárom Megyei Tanács alkotói ösztöndíját  
1982-ben nívódíjat. 1966-tól rendszeresen  
vagyok az 1968-ban létrejött SIGILLUM képzőművészeti csoportnak, majd az 1991-ben alakuló Esztergomi Művészek Céhének és a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének tagja.

Ex libriseket diákkoromban könyveimre  
Dr. Katona Gábor atyai jóbarátom és munkatársam révén jutottam ex libris rendeléshez. Az Ő mappáiban jutottak alkotásaim Kongresszusokra és a gyűjtőkhöz. Ezen az alapon hívtak külföldi kiállításokra. Művész munkálkodásomnak csak egy részét tölti ki az ex libris készítés. A kezdetekben tusrajzokat készítettem klisékhez, majd linómetszeteket több színnyomással. Leginkább barátaimnak készítettem a lapokat. 2001-ben lettem a KBK tagja, újra szerepelek nemzetközi kiállításokon. Ex libriseimből egyéni kiállításom volt Tatán, Kaposváron, Csurgón.

A Komárom Megyei Tanács alkotói ösztöndíját 1976-ban és 1981-ben kaptam, 1982-ben nívódíjat. 1966-tól rendszeresen kiállítok. Alapító tagja vagyok az 1968-ban létrejött SIGILLUM képzőművészeti csoportnak, majd az 1991-ben alakuló Esztergomi Művészek Céhének. 1977-ben lettem Alapítvány, és a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének is tagja.

Ex libriseket diákkoromban könyveimbe rajzoltam először. Dr. Katona Gábor atyai jóbarátom és munkatársam révén jutottam ex libris rendeléshez. Az Ő mappáiban jutottak alkotásaim Kongresszusokra és a gyűjtőkhöz. Ezen az alapon hívtak külföldi kiállításokra. Művész munkálkodásomnak csak egy részét tölti ki az ex libris készítés. A kezdetekben tusrajzokat készítettem klisékhez, majd linómetszeteket több színnyomással. Leginkább barátaimnak készítettem a lapokat. 2001-ben lettem a KBK tagja, újra szerepelek nemzetközi kiállításokon. Ex libriseimből egyéni kiállításom volt Tatán, Kaposváron, Csurgón.



Szentessy László linómetszete (2006), X3

Számos nemzetközi csoportos kiállításon is részt vettem.

Munkásságom ismertetésére Wehner Tibor művészettörténész barátom 1986-os kiállítási katalógusom szövegéből idézek:

„...Az alkotóút egy-egy állomását, több periódusát felvilágosító gyűjtemény – legyen akár esetleges, véletlenszerű a válogatás – hűen tükrözi, hogy Szentessy László makacs kitartással és következetességgel a maga útját járja, nem érintik meg, nem befolyásolják a divatok, az egyéni arcéleket elhomályosító áramlatok.



Szentessy László linómetszete (2004), X3

...Volt és van ereje az újabb és újabb előrelépésre, azt bizonyítja – felismerhető, regisztrálható – minden kompozíciója a korábban alkotott tanulságaira épül, úgy hogy a megelőző művek sem homályosulnak, avulnak el, nem veszítik érvényességüket.

A titok nyitja: a művész őszinte átélése, racionális és emocionális azonosulása alkotásainak tárgyával, világával. Ez az azonosulás élteti a tenyérnyi ex librisek tömönyszerű motívumait, az illusztrációk játékos meséit, s ez hitelesíti a múlt rétegeit kutató nagyméretű tusrajz-kompozíciókat, a rajzepszódá növelt-növekedett sorozatokat is.

...Pályája kezdete óta a múlt ígézetében alkot: úgy figyel, úgy utal a jelenre, hogy a letűnt korszakok jelenségeit, eseményeit, emlékeit, tárgyait idézi meg. A múltidézés azonban a hetvenes évek elején született „Magyar mitológia” lapjain, és az ezt követő „Mesterségek” témakör kompozícióin, majd később, a hetvenes-nyolcvanas évtizedfordulón alkotott „Carmina Burana” című sorozat fejezetein sem vált anakronisztikussá: a mérhetetlen műgonddal kidolgozott és kivitelezett, finoman mérlegelt, átgondolt kompozíciók, a fegyellemmel kezelt, dekoratív részletek tárházát hordozó alkotások a jelen fájdalmas hiányaira, veszélyeire utalnak, a teljes, az egész, a töretlen emberi lét vágyását hordozzák.

Lejártatott, elkoptatott kifejezés, frázis: emberközpontú művészet.

Szentessy László művészetéről szólva azonban nem kerülhetjük meg a definíciót, hiszen az emberalak minden alkotásán főszereplő, s a művész együtt lobogása hőseivel, aggódása hőseiért mérhetetlenül intenzív. E kifejezést, e hatást nem közömbösítheti a legközömbösebb befogadó sem.”

Ténykedésem azóta sem változott.

Írógépet, számítógépet nem használok, maradtam a hagyományos kézírásnál, a XXI. század „analfabétája”.

Szentessy László

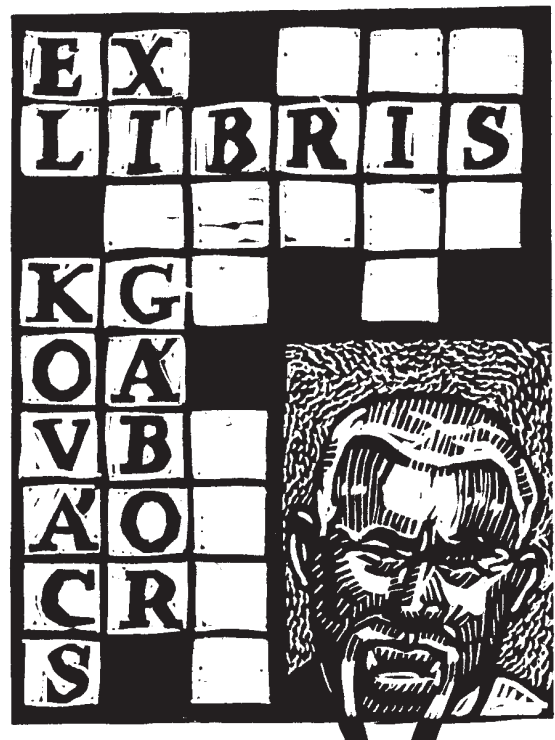


Szentessy László linómetszete (2006), X3

## HÍREK

Máriássy Mihályné, Márta néni, ajkai gyűjtőtársunk ez évben, 82 éves korában elhunyt. Hamvainak búcsúztatása augusztus 14-én az ajkai régi temetőben volt, végleges elhelyezése édesapja budapesti sírjában történt.

Kovács Tamás grafikus tagtársunk is beindította saját internetes honlapját, melyen az érdeklődők betekintést nyerhetnek széleskörű munkásságába. Az oldal elérhető: [www.kovacsgrafika.hu](http://www.kovacsgrafika.hu) címről. Mind gyakoribb, hogy a művészek már országunkban is kezdik alkalmazni az ismeretközlésnek ezt a módját. Külföldön ez már bevett szokás. Ha művésztágjaink jelzik felénk az internetes elérhetőségüket, szívesen közreadjuk.



Kovács Tamás linómetszete, X3

Szegeden a Nemzetiségek Házában 2007. március 23-án nyílt meg dr. Tóth Rózsa színes linómetszeteiből összeállított „Ady és Bartók” c. kiállítása. A kisgrafika szegedi lelkes támogatója, Szőkefalvi-Nagy Erzsébet, a Somogyi Könyvtár igazgatónöje nyitotta meg a Szegedi Örmény Önkormányzat közreműködésével megvalósított tárlatot. Mint ismeretes, Tóth Rózsa az örmény gyökerek egyik képviselője Szegeden.



Salamon Árpád grafikusművész tagtársunk tájékoztatott bennünket levelében, hogy 2007. június 8-án Velenyében (Szlovénia) a könyvtár előcsarnokában állította ki 144 ex librisét. A téma: írók, könyvtárak, könyvtárosok. Mivel Velenyében június 8-12-ig volt egy, a nemzetközi írók szövetsége megbízásából szervezett szimpózium, meghívták, hogy tartson egy kis beszámolót az ex librisokról a kiállítás keretében. Ezen meghívás eredményeképpen felkérték, hogy ősszel egy bemutató alkalmából mutassa meg, hogyan készül az ex libris. Feleségével együtt ezt szívesen elvállalta, mert már volt hasonló bemutatójuk egyes könyvtárakban, ahol bemutathatták, hogyan készül el az elgondolástól a nyomtatásig és az aláírásig – ami egy

könyvjegy születése. Salamon Árpád szomorúan állapította meg, hogy a szépszájú íróközönség nagy része nem tudott semmit az ex librisről! Pedig voltak a szlovénok mellett lengyel, cseh, német osztrák, olasz szerb, horvát, és bosnyák írók is!

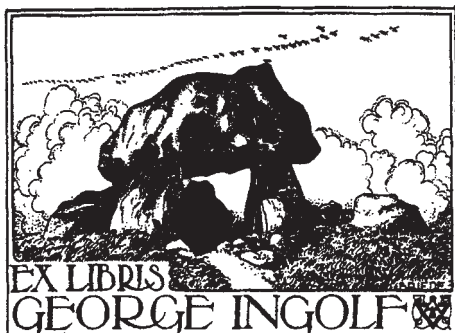
Szlovéniában egy másik ex libris kiállítás is volt: ezen dr. prof. Rajko Pavlovec klubtitkár gyűjteményéből volt válogatás. Ez a szlovén egyesület 40 éves évfordulójának keretében került megszervezésre. Az idriai múzeumban lévő kiállításon a szlovén ex libris művészekon kívül 16 ország képviseltette magát. Magyarország 16 lappal volt jelen. Sajnos a tablókön nincs feltüntetve, kiknek a munkái szerepelnek. Ez a kiállítás szeptember 9-ig volt megtekinthető.



Tavaszy Noémi tagtársunknak két kiállítása is volt júniusban: 3-án a Bp. Szilágyi Dezső téri Református Egyházközség gyülekezeti termében bibliai tárgyú grafikákból, június 14-én pedig Kecskeméten a Katona József Emlékházban Petőfi Sándor versei által ihletett linómetszet-sorozat került kiállításra.

## LAPSZEMLE

A Svédországban megjelenő EXLIBRISCIRKULÄRET c. folyóirat 2007/2. száma mintegy 40 oldalon közöl igen figyelemreméltó írásokat, így *Wiktorson* cikkét is a Kőkorszak építményeiről. A szerző 10 oldalnyi írása 30 kép kíséretében foglalja össze a hazánktól igen távol levő dolmeneket, menhirket és egyéb, kőből készült őskori létesítményeket ábrázoló kisgrafikákat. A cikk egyik képét bemutatjuk.



*Johan Briedé (tusrajzról készült klisé), P1*

A terjedelmes lappeldány második felét szinte kizárólag *Leila Lehtiranta* írásai töltik meg. A hazánkba rendszeresen el látogató finn újságíró ez alkalommal honfitársáról, *Simo Hammula* grafikusról közöl két rövidebb cikket. Ezeket követő írásai a lapot szinte „magyar számmá” emelik. Elsőként *László Annáról* olvashatnak a svéd gyűjtők. A svéd nyelvű cikk őt a nagyhírű szegedi kisgrafikai hagyomány folytatójaként mutatja be, megemlítve, hogy a művésznő történelmi, mitológiai tárgyú rézkarc-exlibrisei mellett minikönyvek készítésével is foglalkozik. A cikket László Anna fényképe és 4 alkotásának képe kíséri.

A következő cikk *Lehtiranta* könyvismertetése a *Fery Antal* exlibris-életművét tartalmazó kiadványról. A svéd nyelvű cikkben elmondja a szerzőnő, hogy a korábbi alkotásjegyzékek hibáinak kijavításával állította össze a kötetet *Fery Veronika*. A kötet bevezetéseként a magyar mester életpályáját dr. *Soós Imre* ismerteti. A finn hölgy ismertetése kitér a művész 2000-nél több könyvjegy mellett megalkotott három minikönyvére is, utalva ezzel a kötet hézagpótló jelentőségére. Cikkét három illusztráció kíséri, ezek egyikét bemutatjuk.



*Fery Antal fametszete, X2*

Finn barátunk szereplése a svéd exlibris-újságban ezzel még nem ért véget. A következő – férje által angol nyelvre fordított írása – *Fery Antal* „monumentális” könyvjegy-életművét elemzi. A XX. századi magyar ex libris meghatározó jelentőségű mesterének nevezi a szerző művésznőket, akinek szülővárosában, Szerencsen emlékszoba őrzi emlékét. Kétezernél több könyvjegy fűződik nevéhez, melyek témája az írók, zeneszerzők portréjától a műemlékeken át a növényábrázolásig terjed. Ezekből hatot képben is közöl az írás, mely egyben utal *Fery Antal*nak a KBK-ban végzett sokirányú tevékenységére, betöltött elnöki funkciójára is.

2002-ben a Dunakanyar Művészeti Hetei alkalmával rendezett kiállításáról szólva idéz *Köpöczy Rózsa* megnyitóbeszédéből. Befejezésül rövid áttekintést ad a művész életpályájáról, melyet ugyan megszakított a második világháború, de utána, főként a kisgrafika-barátok csoportosulása nyomán, soha nem látott gazdagságú életpályá bontakozott ki.



A Japánban megjelenő THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 139. száma arról ad hírt, hogy az ottani Nishinomiya város egyetemén olyan kisgrafikai kiállítás nyílt, melyen vakok számára készült, Braille-betűs ex librisek is láthatók voltak.



A szlovén egyesület negyvenéves fennállása alkalmából a 173. számban angol nyelvű visszpillantást közöl az OBVESTILA. A jelenleg 200 hazai és 30 külföldi tagot számláló egyesületnek olyan neves tiszteletbeli tagjai vannak, mint *Andruskó Károly* és *Salamon Árpád*. Az elhunyt tagok névsorát olvasva kegyelettel emlékeztünk meg a nálunk is kedvelt *Dagmar Novacek* asszonyról, aki több magyarországi gyűjtővel állt szíves kapcsolatban.

Az eltelt 40 év alatt a szlovén egyesület mintegy 1.000 összefogott és 240 kiállítást rendezett. Az előadások száma 300-ra, a szervezett kirándulások száma 170-re tehető. A szlovéniai Bledben rendezték meg 1974-ben a 15. nemzetközi ex libris kongresszust.



Cseh barátaink KNIZNI ZNACKA c. folyóiratának 1/2007. számában örömmel olvastuk az első ízben megjelentetett, német nyelvű tartalmi kivonatot. Ugyancsak újítás a külföldi lapok szemléje, benne a KISGRAFIKA múlt évi 4. számának ismertetése. A 32 oldal terjedelmű lap széles áttekintést közöl az országban lezajlott több kiállításról. Igen hasznos mellékletként négy művésznő (Komárek, Kubicek, Trnka, Lukavsky) életpályájáról közölnek ismertetést. E szabadon megjelentetett lapokból később kisgrafikai lexikon is megszülehet!

A lap híreiből értesültünk arról, hogy dr. *Otakar Marik* (művésznevén: M. Fils) 2007. március 24-én elhunyt. – Júniusban kaptuk a hírt az ősszel Karlbudban a gyűjtők és exlibris-

barátok számára rendezendő kongresszusokról. Erre október 5-7. napjain a Thermal Hotelben kerül sor. A jelentkezés határideje július 15. napja volt, így az eseményről csak „post festa” tudunk hírt adni.



A cseh gyűjtők KNIZNI ZNACKA c. folyóiratának 2/2007. száma vezércikkben köszönti az ország jubiláló grafikusművészeit. Egy-egy oldalas méltatást kap ebben a most 75 éves *Karel Benes*, a 65 esztendőes *Karel Demel*, továbbá a 60 éves *Petr Melan* és *Jan Kavan*, végül az 55. életévét megélt *Jiri Brázda*. – Az egyesület három új tagját, köztük két most végzett fiatal grafikust mutatják be további írások.

Beszámolót közölnek a Clujban (magyar nevén: Kolozsvár) 2005-ben megrendezett 5. nemzetközi pályázat eredményéről. Az oda beérkezett 2367 pályaműből elfogadott 1018 lap 49 ország 450 alkotójától származik. Az eddig nem szereplő országok közül kiemelkedett Argentína 25, Kanada 15 és Thaiföld (!) 12 pályázóval. Magyar részvételről nem történik említés. (Lásd még *Kisgrafika* 2007/2. szám 8. oldal Mini Print Biennal cikket.)



A L'EX-LIBRIS FRANÇAIS 242. és 243. sorszámot viselő kettős számában terjedelmes cikket közöl *J. F. Chassaing* a közkedvelt mitológiai állat, az egyszarvú (latinus nevén Unicornis, franciául: Licorne) ábrázolásáról a kisgrafikában. Mintegy 50 könyvjegyet mutat be a szerző, a képek között magyar művész alkotása nem szerepel. A női szüzességet jelképező állat képével hazánkban is sok helyen találkozhatunk: az unikornis például Eger város címerében is szerepel és egy új szaladójukat egykor róla nevezték el.



A finn EXLIBRIS UUTISET múlt év végén megjelent 106. számában *Erkki Tuominen* cikket közöl az ország egyik legnagyobb kulturális eseményéről, a Helsinkiben megrendezett könyvvásárról. Ugyanitt említés történik a most 150 éves finn postabélyeg történetére visszatekintő kiállításról is.



A fenti lap 107. száma a cserkészmozgalom megalapításának 150. évfordulója alkalmából cikket közöl, képben is bemutatva tíz ilyen témájú alkotást. – Egy további cikk a török exlibris-gyűjtők 1997-ben megalakult egyesületét ismertetve megemlíti, hogy előreláthatólag Ankara lesz a helyszíne a FISAE 2010. évi kongresszusának. A szám illusztrációi között szerepel *Kertes Kollmann Jenő* linómetszete, mely Rodin Gondolkodóját idézi és W. Magdi nevére készült.



Az EXLIBRIS UUTISET 108. száma arról ad hírt, hogy a finn főváros Stoa nevű kulturális központjában török könyvjegyekből kiállítást rendeztek. Az áprilisban megrendezett tárlatot a Helsinkiben élő török nagykövet nyitotta meg. – A főszerkesztő *Erkki Tuominen* írásából értesültünk *Toivo Asikainen* (1914-2007) elhunytáról. A világszerte ismert finn gyűjtő egy ideig a lap kiadója is volt.



Érdekes véletlen, hogy egy másik szaklap, a belga BOOK-MERK is mitológiai témájú ábrázolásokat gyűjtött csokorba. A 23. számban *Peter Wulvetant* a Pegasus-ábrázolásokról ír közel 20 illusztráció kíséretében. A költői tehetséget és ihletet jelképező szárnyas ló ábrázolásai között *Haranghy Jenő* klisé-lapja is szerepel.



*Haranghy Jenő (tusrajzról készült klisé, 1930), P1*

Egy, a reneszánszról szóló könyv ismertetése során közlik *László Anna Raffaello*-lapját.



A MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. augusztusban megjelent 62. évfolyambeli 2. számának vezércikke két osztrák grafikusnőről emlékezik meg, akik 1900 körül Bécsben tevékenykedtek. A cikk magyar vonatkozása, hogy egyikük, *Irma von Duczynska*, 1909 és 1914 között az osztrák fővárosban nők számára festőiskolát vezetett. Ebben az intézményben tanított a magyar Főiskola későbbi tanára, *Simay Imre* (1874-1955) szobrász. Ugyancsak itt korrigált *Kövesházi Kalmár Elza* (1876-1956) is, aki többek között Madách mellsobrát mintázta meg a szegedi Nemzeti Panteon számára.

A MITTEILUNGEN DER D.E.G. 2007/2. számában olvastuk, hogy a német egyesület, a D.E.G. áprilisban mintegy 250 résztvevővel eddigi legnépesebb éves közgyűlését tartotta meg. A beszámoló több oldalra terjed, nyilvánosságra hozva a társaság múlt évi mérlegét is. Az ösztönöségért tiszteletet érdemel a lap, ugyanis az éves gazdálkodásuk néhány ezer eurós hiánnyal zárult.

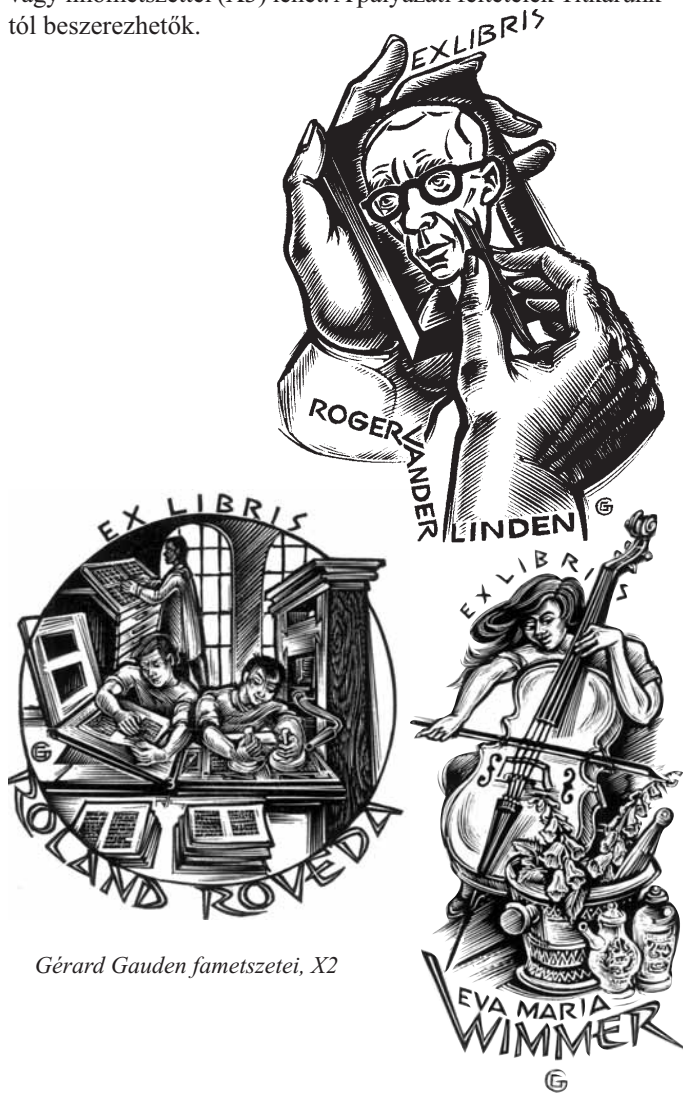
*Frans Masereel*, az 1972-ben elhunyt neves belga grafikus életművét bemutató kiállítás nyílt márciusban a németországi Haltern város központi könyvtárában. A fametszetei révén világhírűvé lett mesterről mintegy száz oldalas katalógus jelent meg. Azt is megemlíti az írás, hogy ebben a művész által élete során alkotott 18 ex libris is szerepel.

Egy másik írás arról ad hírt, hogy a németországi Pforzheim város zsinagógájában március folyamán kiállítás volt látható zsidó művészek alkotásaiból és zsidó gyűjtők anyagából. A hírt az teszi figyelemre méltóvá, hogy a tárlat kidolgozója és megvalósítója egy 90 éves hölgy, *Eleonora Staib* volt.

Ugyanebben a lapszámban jelent meg nekrológ az ez év január 2. napján elhunyt *Grazina Didelyté* litván grafikusról. A művésznő Kaunasban született 1938-ban és serdülő korában az építészeti, majd a kémikusi pályát fontolgatta. Végül 1961 és 1967 között grafikus diplomát szerzett. Bravúros technikájú, gazdag érzelmvilágot sugalló rézkarcai világszerte elismerést szereztek nevének. Évekkel ezelőtt férjével Budapesten járt, így néhány gyűjtő még őrizheti a velük történt találkozás élményét.

## PÁLYÁZAT

A Graphia Exlibris-Társaság Gérard Gaudaen-díj címmel magasnyomású kisgrafikai pályázatot hirdet a belga művész elhunytának 5. évfordulója alkalmából. Díj: 2500 euró. Beküldési határidő: 2008. január 31. Pályázni csak fametszettel (X1, X2) vagy linómetszettel (X3) lehet. A pályázati feltételek Titkárunktól beszerezhetők.



Gérard Gaudaen fametszetei, X2

## EGYESÜLETI HÍREK

A budapesti csoport az összejöveleleit 2007 szeptemberben, októberben és novemberben a Józsefvárosi Galériában tartja, minden hó első szerdáján, délután 5 órakor. Mindenkit szeretettel várunk, vendégeket is!



Mint a Kínai Ex libris Egyesület közli, a XXXII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus 2008. október 14-17. között Kínában, Pekingben (Beijing) kerül megrendezésre, melyre szeretettel invitálják a magyar gyűjtőket és művészeket is. Már most érdemes gondolkodni azon, hogyan tudnánk egy közös utat szervezni erre az eseményre.

A részvételre a jelentkezés határideje 2008. május 31. A részvétel költsége kelet-európai országokból 60 euró, május 31-ig történő befizetés esetén. Utána 90 euró. (Nyugat-Európaiaknak 120, illetve 170 euró.)

A rendezvény tervezett programja:

Október 13. Megérkezés és regisztráció.

Október 14. 9-16 óráig: kiállítás megtekintése és csere.

16-18 óra között megnyitó ünnepség.

Október 15. 9-17 kiállítás megtekintése és csere.

16-18 FISAE delegációk érkekezlete.

Október 16. 9-17 csere.

Október 17. Kirándulás a kínai Nagy Falhoz.

16-órakor záró ünnepség vacsorával.

Október 18. Fakultatív kirándulási lehetőségek.

Szállodaárak előzetesen: 25-től 150 USA dollár/nap.

A kongresszussal egyidejűleg megrendezett kiállításra várják a művészek munkáit. Az ex librisek témája nincs megszabva, de az olimpia témája előnyben részesül. Minden lapból 3 példányt kell küldeni 2008. február 1 és április 30 között.

Információk kérhetők az

exlibris32@126.com e-mail címen.

Az eseményekről részletes tájékoztató található a [www.exlibrischina.com](http://www.exlibrischina.com) honlapon.



Király István: Falusi udvar, linómetszet, X3

## SUMMARY

*Z. K.: Tibor Moskál's Exhibitions 2006-2007*

The article contains the description of the exhibitions arranged in towns Békéscsaba and Budafok. The artist has resided in both localities. His further exhibitions were organized in Töketerebes and in Kassa.

*Antal Arató: Bookplates for Public Collections Designed by Antal Fery*

Antal Fery's catalogue includes ca. 85 ex libris plates dedicated to Hungarian libraries.

*Z. Király: A Jubilee Exhibition of Ex-Libris and Small-Sized Graphics at Artotéka Hall, Budapest*

The author gives a survey of some genres and techniques of graphical arts connected with this exhibition.

*Péter Ürmös: Saint Ladislaus I of Hungary, the Chivalrous King*

It was also at Artotéka where bookplates were displayed commemorating the canonized Hungarian king, Ladislaus I.

*Balázs Feledy: Spectacle and Symbol*

The career and the oeuvre of the graphic artist, Csaba Vályi are presented by the author.

*Imre Soós: An Exhibition of the Works of Dr Ferenc Kovács*

Ferenc Kovács was a physician, but he created refined woodcuts and engravings as well.

*Imre Soós: An Exhibition of Graphical Works during a Heated Summer*

A Budapest-based publishing house hosted the exhibition of KBK in the hottest high summer days.

*Introducing the Graphic Artist, László Szentessy*

It is a presentation of the artist's career and his artistic insights.

*News, Reviews, Association Tidings*

## AUSZUG

*Z.K. Ausstellungen von Tibor Moskál in den Jahren 2006-2007*

Darlegung der in Békéscsaba und Budafok veranstalteten Ausstellungen. In diesen Ortschaften wohnte (wohnt) der Künstler. Weitere Ausstellungen in Töketerebes, Kosice, usw.

*Antal Arató: Die für öffentliche Sammlungen geschaffenen Exlibris von Antal Fery*

Etwa 85 Exlibris wird in der Liste aufgeführt, die Antal Fery für ungarische Bibliotheken schuf.

*Zoltán Király: Jubiläum-Ausstellung in der Galerie Artotéka aus Exlibris, Kleingraphik*

Der Autor gibt einen Überblick – im Zusammenhang mit der Ausstellung – über die graphischen Kunstarten und Technik.

*Péter Ürmös: Der heilige Ladislaus – der Ritterkönig*

Ebenfalls in der Galerie Artotéka wurde eine Ausstellung der mit dem ungarischen König heiligen Ladislaus verbundenen Exlibris Werke veranstaltet.

*Balázs Feledy: Anblick und Symbol*

Es werden die Werke und die Laufbahn des Künstlers Csaba Vályi von dem Autor dargelegt.

*Imre Soós: Ausstellung von Dr. Kovács, Ferenc*

Ferenc Kovács war Arzt, aber er machte sehr gute Holzschnitte.

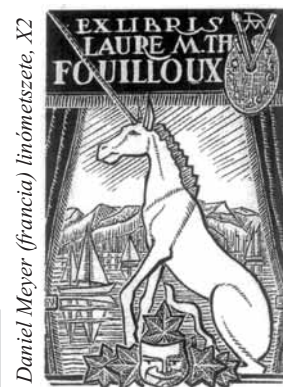
*Imre Soós: Eine Ausstellung der Kleingraphik bei Rekordhitze*

Ein Budapester Verlag gab Platz für die Exlibris Ausstellung der KBK im Hochsommer.

*László Szentessy Graphiker stellt sich vor*

Die Laufbahn und graphische Weltanschauung wird dargelegt.

Nachrichten, Presseschau, Nachrichten des Vereines



## RÉSUMÉ

Nos collectionneurs ont visité en 2006 et 2007 les expositions de *Tibor Moskál* à Békéscsaba et à Budafok, résidences actuelles et précédentes de l'artiste. L'article premier fait connaître ces événements.

L'article d' *Antal Arató* énumère les 85 ex libris d'Antal Fery créés pour bibliothèques hongroises.

A propos d'une exposition de l'Artotéka de Budapest *Zoltán Király* donne aperçu sur les techniques de la gravure.

L'institution mentionnée a présenté les ex libris créés en l'honneur du „Roi-chevalier”, Saint Ladislas. L'article de *Péter Ürmös* fait connaître ces créations.

*Balázs Feledy* écrit sur l'exposition de *Csaba Vályi*, nouveau membre de notre association.

L'exposition du *Dr. Ferenc Kovács* fut commenté par *Imre Soós*. Le médecin décédé, lauréat du Prix Kossuth a créé plusieurs gravures excellentes.

Le jour le plus chaud de l'année se déroula le vernissage de l'exposition de nos artistes et collectionneurs, chez une maison d'édition de Budapest. *Imre Soós* a écrit l'article sur cet événement.

Notre nouveau membre, l'artiste-graveur *László Szentessy* se présente dans son article autographique.

Rubriques ultérieurs: Nouvelles, Revue de presse.